

Nr 289.

Av herr **Karlström** i Lummelunda **m. fl.**, i *anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 147, med förslag till lag om sparbanker m. m.*

Kungl. Maj:ts förslag i proposition nr 147 angående ny sparbankslagstiftning synes vara av den art, att stark tveksamhet måste uppstå, huruvida det är bättre att godkänna detsamma med vissa ändringar eller att tills vidare behålla den nu gällande lagstiftningen. Visserligen innebär Kungl. Maj:ts förslag i åtskilliga punkter avsevärda förbättringar i förhållande till det ursprungliga sakkunnigförslaget, men även detta faktum vittnar i sin mån oförtydligt därom, att sagda förslag, som dock utgör grundvalen även för Kungl. Maj:ts och som i allt väsentligt går igen i detta, icke varit så genomtänkt och grundligt bearbetat, som önskligt varit, när det gäller att genom lagstiftning ingripa i den i stort sett lyckliga utveckling, varåt vårt svenska sparbanksväsen hittills kunnat glädja sig, och man kan knappast tillbakahålla den uppfattningen, att det uteslutande är de rådande onormala förhållandena i allmänhet på det ekonomiska samhällslivets område som framkallat förslaget utan att någon omedelbar eller verklig fara föreligger.

Om emellertid Kungl. Maj:ts förslag skulle anses böra av riksdagen i huvudsak bifallas, synes oss ofrånkomligt, att detsamma åtminstone i vissa hänseenden underkastas omarbetning och jämkning genom utskottet. Med avseende härå vilja vi framhålla nödvändigheten eller önskvärldheten av ändringar i följande hänseenden.

Förslagets viktigaste punkt torde vara den som reglerar förhållandet mellan fonder och inlåning. Av de inkomna yttrandena och den diskussion, som föregått framläggandet av Kungl. Maj:ts förslag, framgår, dels att den fondbildning, som inom rikets sparbanker under decennierna ägt rum, icke gått i den riktning, som förslagen vilja berämma, dels att detta förhållande så långt ifrån varit till skada eller risk, att tvärtom först, därest de nu framställda förslagen skulle genom-

föras, må vara i den av Kungl. Maj:t modifierade formen, en verklig risk eller osäkerhet skulle uppstå. I Kungl. Maj:ts förslag har nämligen bibehållits den, man vore frestad säga, ovilja eller i alla fall mistro mot belåningen av fastigheter, som icke äro industrifastigheter eller vilkas huvudsakliga värde ej ligger i skog, inom deras halva taxeringsvärde, vilken hittills och med rätta i stor utsträckning av sparbankerna ansetts och använts som ett huvudmedel i deras verksamhet för sparbankens främjande. Genom denna belåning, liksom genom utlåning till kommuner och andra lokala samfälligheter, hava sparbankerna utan att på något sätt riskera insättarnas intressen sökt åstadkomma, att orternas besparingar i första hand kommit orternas befolkning till godo på billiga villkor. Det vore efter vår mening ett nog så ödesdigert misstag, om man genom bifall till Kungl. Maj:ts förslag skulle indirekt eller direkt så att säga degradera denna utlåning från den rangplats av riskfri, den för närvarande efter vår tanke med fullt fog intager, till ett slags sekunda placering, som skulle tvinga sparbankerna till ett starkare inköp av det slags obligationer förslaget vill erkänna såsom så gott som enda riskfria placering. Att sålunda i § 25 ovillkorligen inteckningar inom halva taxeringsvärdet i jordbruksfastighet liksom i annan fastighet med undantag av industrifastighet och ren skogsfastighet måste likställas med kassabehållning och banktillgodohavanden samt där omförmälda obligationer, är uppenbart. Men det vill dessutom synas, som borde på samma sätt likställas lån till kommuner samt sådana industriobligationer, för vilka inteckningar av samma slag i ägande fastigheter ligga som säkerhet. Å andra sidan torde förslagens bestämmelse i § 25 om marknadsvärdet vara mera till skada än gagn och därför böra utgå. Godkännas dessa ändringar, blir dock nödvändigt att även ändra förslagens bestämmelser om 25 gånger fondernas belopp till något annat, måhända 10 gånger detta, ehuru gärna må medgivnas att en ytterligare utredning härom kan erfordras, innan slutligt avgörande träffas.

I nära samband härmed stå bestämmelserna i § 33 om beräkningar av värdet å obligationer. Den regel, som Kungl. Maj:t föreslagit beträffande vissa prima obligationer, torde i och för sig kunna godkännas, om blott stadgandet om marknadsvärdet såsom möjligt alternativ borttages, men därjämte bör i lagen även angivas någon grund för värderingen av andra obligationer. Att härvid klassificera dessa låter sig ej göra, och lika litet synes det vara lämpligt att i lagen införa regler blott för andra prima obligationer än de nu där omförmälda, då i sådant fall alltid uppstår svårigheten att avgöra, vad lagen avsåge med prima

obligationer eller annat uttryck som kunde begagnas. Lämpligare vore efter vår mening, om alla i lagen ej uppräknade obligationer upptoges till värden, som förhölle sig till de uppräknades värden på samma sätt som deras marknadsvärden inbördes.

Beträffande härefter frågan om tillsynen över sparbankerna enligt §§ 57 ff., måste bestämt avstyrkas att någon särskild sparbanksinspektörsbefattning upprättas. Föredragandens förslag skiljer sig från de sakkunniges allenast därigenom, att han öppnar en bakväg, där de sakkunnige slagit upp stora porten för den nya sparbanksinspektionsbyråkratien. Det må erinras, att genom sparbanksföreningens bildande och fortsatta fria verksamhet sparbankerna själva skapat en god grund för självhjälp i alla de tekniska och ekonomiska frågor, där de kunna behöva råd eller ledning. Ingenting hindrar sparbanksföreningen att, på samma sätt som t. ex. stadsförbundet, bispringa sina medlemmar med utredningar, råd och upplysningar. Och innan man prövat, om ej allt som erfordras kan på denna väg vinnas, bör icke en ny ämbetsmannakår och en ny centralisation och frihetsbeskränning i oträngt mål skapas.

Även i fråga om §§ 26 och 29 måste vissa allvarliga erinringar göras. Att i den kassareserv, varom § 29 talar, böra få ingå alla de värden, som enligt vad ovan utvecklats skola beaktas i § 25, torde vara uppenbart. Detta betyder emellertid, att begränsningen i avseende å inteckningar till 50,000 kronor icke bör bibehållas. Riktigast synes vara, att ingen som helst maximigräns av lagen bestämmes. Varje maximering skulle nämligen innebära ett underkännande av särskilt fastighetsinteckningarnas under halva taxeringsvärdet riskfria och prima karaktär, alltså även ett obefogat inskränkande av jordbrukets redan nu alltför litet beaktade kreditmöjligheter. Vad åter angår § 26 torde den frihet i fråga om lånetid, som där tillagts kommunerna också böra tillkomma de för jordbruksfastigheterna i allmänhet inom en kommun synnerligen nyttiga och betydelsefulla elektriska distributionsföreningarna, vilka behöva en längre, oftast minst 20-årig, amorteringstid och, där de kunna lämna fullgod säkerhet, synas tämligen likartade med de samfälligheter förslaget själfvt omtalar.

Förutom nu antydda ändringar finna vi önskligt, att § 10 så omformuleras, att i sparbanksreglemente må kunna stadgas en successiv förnyelse av huvudmännen även på det sätt, att, när huvudman avgår före sin periods utgång, nyalet avser icke återstoden av denna period utan en självständig ny period av vanlig längd. Härigenom kan vinnas starkare kontinuitet och bättre garanti mot hastiga rubbningar, särskilt

i fråga om den tredjedel som skall väljas av kommunalorgan, än förslaget nu medger. På samma sätt synes i § 11 möjlighet böra beredas sparbank att i reglementet intaga bestämmelse, att vid styrelseledamots avgång före valperiods slut suppleant inträder för den återstående tiden utan att särskilt val skall erfordras. Vad i övrigt § 11 angår, torde det ovillkorliga förbudet för sparbank att i sin styrelse hava annan sparbanks styrelses ledamot vara för sträng, under det att förbudet beträffande bankbolags personal att tillhöra sparbanksstyrelse skäligen kunde skärpas därhän, att tjänstemän och verkställande direktörer i bankbolag aldrig finge tillhöra sparbanks styrelse.

Bland övriga ändringar, som synas åtminstone i hög grad önskliga, må här framhållas, att bestämmelserna i §§ 18 och 66 ff. icke synas väl grundade, utan borde här vara fullt tillräckligt att bibehålla vad nu gällande sparbankslag stadgar. Förslaget utgår från en strävan efter likhet med bankbolagslagstiftningen, som är rent formell och som beror av ett förbiseende eller undervärderande av den grund, varpå hela sparbanksväsendet byggt och alltjämt bör byggas, vilken är en helt annan än den, som finnes för bankbolagen.

Med stöd av vad sålunda anförts, hemställes,

att riksdagen ville, därest Kungl. Maj:ts proposition nr 147 ej finnes böra alldeles avslås, endast med beaktande av ovan angivna ändringar bifalla densamma.

Stockholm den 1 april 1922.

Hugo Karlström,
Lummelunda.

Hjalmar Svensson.

Janne Nilsson.

Th. Hansén.

M. L. Petersson,
Broaryd.

K. A. Westman.

E. G. Nilsson,
Wibberbo.

N. Johansson,
Brånalt.

A. J. Johansson,
Bro.

Ivar Pettersson.